

**NATIONAL
DIGITAL
LITERACY
MISSION**

Har Ghar e-Sakshar

NDLM

विभाग ७ - ई सुरक्षा

विभाग-७चा अध्ययन आराखडा

- १) इंटरनेट सुरक्षा म्हणजे काय?
- २) इंटरनेटवरील विविध प्रकारचे धोके कोणते?
- ३) तुमची माहिती चोरी किंवा हरवण्यापासून कसे वाचावे?
- ४) इंटरनेट विषयी नैतिक मुद्दे
- ५) इंटरनेटवर सतर्क राहणे.
- ६) इंटरनेट वापरताना काय करावे काय करू नये

विभाग ७च्या अध्ययनाची निष्पत्ती/फलित

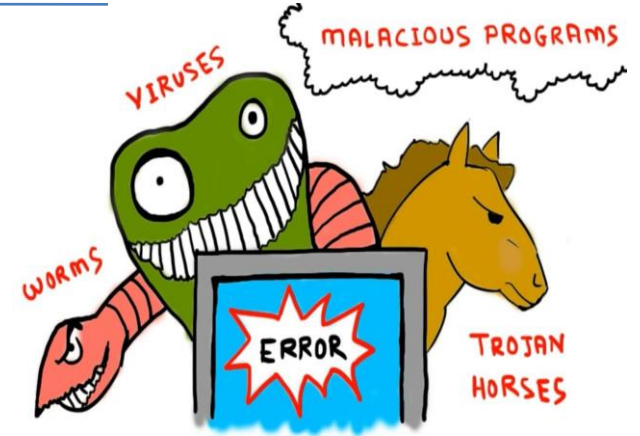
- १) इंटरनेट सुरक्षा म्हणजे काय व त्याचे वेगवेगळे धोके याविषयी माहिती मिळेल.
- २) तुमची इंटरनेटवरील माहिती हरवण्यापासून अथवा चोरी जाण्यापासून वाचवता येईल.
- ३) दमदार व पासवर्ड तयार करण्याची खुनी लक्षात येईल.
- ४) इंटरनेटचा वापर करताना पाळावयाचे नैतिक नियम कळतील.
- ५) इंटरनेट वापरताना सतर्क राहून काय करावे, काय करू नये हे कळेल.

धोक्याचे प्रकार

स्पायवेअर

व्हायरस

Warning: Visiting this site may harm your computer

The website you are visiting appears to contain malware. Malware is malicious software that may harm your computer or otherwise operate without your consent. Your computer can be infected just by browsing to a site with malware, without any further action on your part.

For detailed information about problems found on this site, or a portion of this site, visit the Google Safe Browsing diagnostic page for lesbian-girlhard.com.

Ignore warning

Go Back

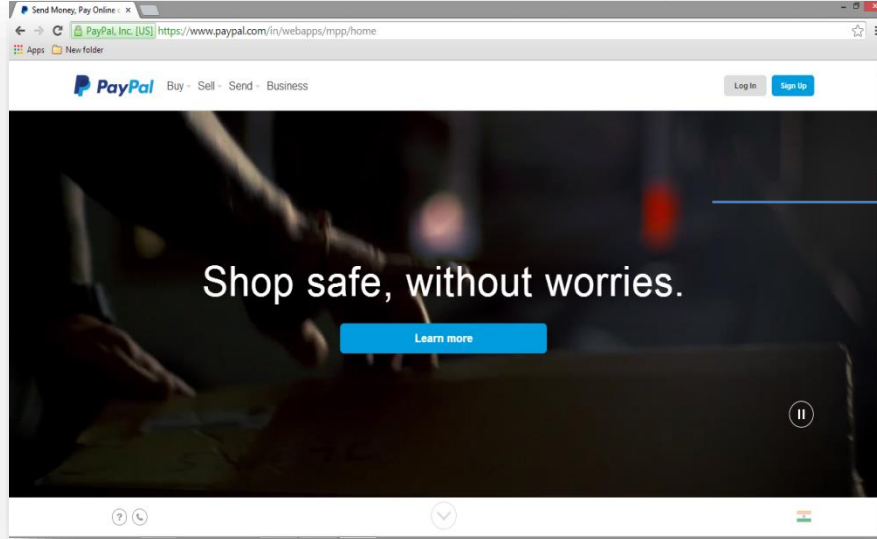
फीशींग

मालवेयर
सूचना

Developed by:

NASSCOM
FOUNDATION

खरे संकेतस्थळ
(<https://www.paypal.com/in/webapps/mpp/home>)

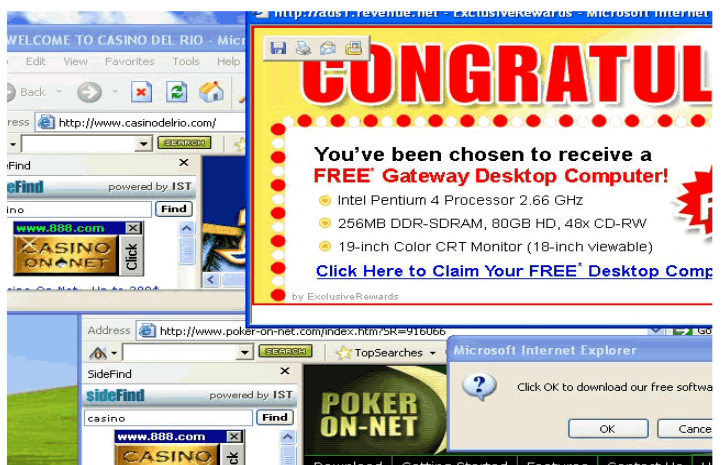
संशयित / फसवे
संकेतस्थळ

ऑडवेअर (मालवेअर)

खोटी / फसवी
जाहिरात

डाऊनलोड

काय करावे, काय करू नये

१. स्वतःच्या संगणकावर एक चांगलं व्हायरस प्रतिरोधक बसवून घ्यावे. ज्यामुळे संगणकाचा व्हायरस, स्पाम आणि अन्य धोक्यांपासून बचाव होऊ शकतो.
२. अतिसुरक्षित माहितीची विचारणा केली जाते. जसे तुमच्या बँकेतील खाते क्रमांक, ATM पिन, पासवर्ड इत्यादी. अशा संदेशांना कधीही प्रतिसाद देऊ नका.
३. इंटरनेटद्वारे पैशाचे व्यवहार किंवा खरेदी करताना सतर्कता बाळगा.
४. नेहमी तुमच्या संवेदनशील फाईल असलेले संगणक, USB, स्मार्टफोन टॅबलेट आदी पासवर्डचा उपयोग करून सुरक्षित ठेवा. नेहमी पासवर्ड मजबूत ठेवा.
५. अन्य विशेषतः नेटकॅफेमधील संगणकाची पूर्ण पडताळणी केल्याशिवाय तुमचे व्यक्तिगत उपकरणं जसे USB फॅश ड्राईव, Mp3 प्लेअर, स्मार्ट फोन त्यांना लावू नका.
६. स्वतःच्या उपकरणांवर खात्री नसलेले प्रोग्राम ठेऊ नका. जसे, मॅलेशीअस ॲप्लिकेशन हे. जे खात्रीशीर नसूनही तसे आभास करतात असे मॅलेशीअस ॲप्लिकेशनस् स्वतःच्या उपकरणांवर घेणे टाळा. जसे, गेम्स्, टूल्स किंवा व्हायरस प्रतिरोधी सॉफ्टवेअर.

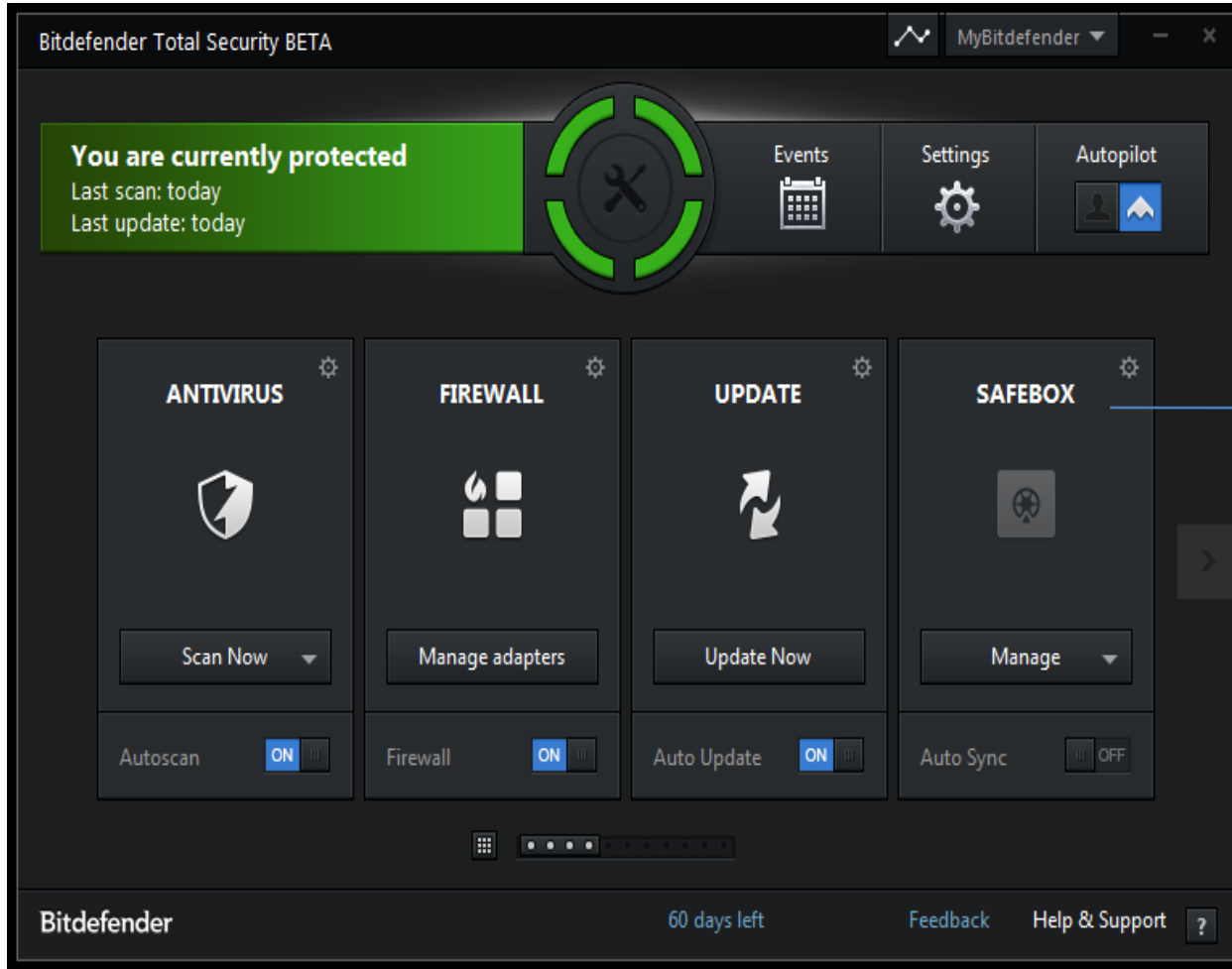
तुमची माहिती कशी सुरक्षित कराव?

माहिती सुरक्षित ठेवण्याचे अनेक मार्ग आहेत,

- पासवर्ड
- बॅक अप
- अतिसंवेदनशील माहिती टाळणे
- सॉफ्टवेअर वेळोवेळी नूतनीकृत करणे
- अँटीव्हायरस (प्रतिरोध)
- नियमित काळजी घेणे.

नियमित देखभाल आणि अँटीव्हायरस

अँटीव्हायरस

*****

Password strength: Too short

*****

Password strength: Weak

*****

Password strength: Fair

*****

Password strength: Good

*****

Password strength: Strong

तुमची महत्त्वाची माहिती
पासवर्डद्वारे सुरक्षित
करावी. पासवर्ड नेहमी
मोठा व वैशिष्टपूर्ण
असावा.

इंटरनेट आचारसंहिता ही इंटरनेट वापरणाऱ्या व्यक्तींच्या आचारसंहिता आणि नैतिक बंधन यावर आधारीत आहे.

इंटरनेट नीतितत्त्वाविषयीचे मुद्दे

- कॉपीराईट (अनुकरण करण्याचा अधिकार) आणि बौद्धिक मालमत्ता
- पोर्नोग्राफी (लैंगिक विषय)
- जाणीवपूर्वक चुकीची माहिती पुरवणे
- प्लागेरीझम (माहिती चोरणे) आणि चाचेगिरी
- संवेदनशील माहितीची चोरी करणे.
- माहितीचा चुकीचा वापर करणे.

लैंगिकतेविषयी अतिविस्तृत माहिती (पोर्नोग्राफी)

पोर्नोग्राफी : हीदेखील इंटरनेटवरील अनावश्यक माहिती एक चिंतेची बाब आहे. लहान मूल अशा संकेतस्थळांना बळी पडून त्यांच्या बालमनावर याचा विपरीत परिणाम होऊ शकतो.

Stay safe online

Remember the 5 SMART rules when using the internet and mobile phones.

S

SAFE Keep safe by being careful not to give out personal information – such as your full name, email address, phone number, home address, photos or school name – to people you are chatting with online.

M

MEET Meeting someone you have only been in touch with online can be dangerous. Only do so with your parents' or carers' permission and even then only when they can be present.

A

ACCEPTING Accepting emails, IM messages, or opening files, pictures or texts from people you don't know or trust can lead to problems – they may contain viruses or nasty messages!

R

RELIABLE Information you find on the internet may not be true, or someone online may be lying about who they are. Make sure you check information before you believe it.

T

TELL Tell your parent, carer or a trusted adult if someone or something makes you feel uncomfortable or worried, or if you or someone you know is being bullied online.

www.netmums.com

www.gcflearnfree.org

www.wikipedia.org

www.gnseggroup.com

NASSCOM® FOUNDATION

Developed by NASSCOM Foundation

Contributed by Tej Gyan Foundation